

İSİMLER (ADLAR)

Varlıkların Niteliklerine Göre (Oluşlarına Göre)

- Somut
- Soyut

Varlıklara Verilişlerine Göre

- Özel İsim
- Cins İsim (Tür İsmi)

Varlıkların Sayılarına Göre

- Teklik (Tekil)
- Çokluk (Çokluk)
- Topluluk İsmi

A. VARLIKLARIN NİTELİKLERİNE (OLUŞLARINA) GÖRE İSİMLER

1. SOMUT İSİM

Beş duyu organımızdan herhangi bir tanesiyle algılayabildiğimiz, yani elle tutup gözle görebildiğimiz, koklayıp tadabildiğimiz veya duyabildiğimiz **varlıkları** karşılayan isimler “**somut**” isimlerdir.

Sıcak, kuru dokunmayla; ağaç, mavi, televizyon görmeyle; ses, patırtı işitmeye; koku, parfüm koklamayla; tatlı, ekşi tatmayla algılanabilir.

Örnekleri çoğaltabiliriz;

Duman, toprak, rüzgar, hava, göl, ışık, ev, kalem, sarı, soğuk, yağmur, gürültü, karanlık, çiçek, acı, armut, taş, sinir (organ) vs.

2. SOYUT İSİM

Beş duyu organımızdan herhangi biriyle algılayamadığımız, var olduklarını hislerimizle ve düşünce yoluyla bildiğimiz kavramları karşılayan isimlere de “**soyut**” isimler denir.

Aşk, sevgi, özlem, kaygı, öfke, adalet, mutluluk, insanlık, sinirli, bilgi, günah, kötülük, keder, sevinç, rüya, acımak, umut, anlayış, saygı, cesaret vs. bu kelimelerin hiçbiri duyu organıyla tespit edilebilecek nesneler değildirler.

B. VARLIKLARA VERİLİŞLERİNE GÖRE İSİMLER

1. ÖZEL İSİM

Tek olan, diğer varlıklar içinde tam bir benzeri bulunmayan varlıklara verilen isimler “**özel**” isimlerdir. Özel isimler büyük harfle başlar.

Özel isimler genel olarak nelere verildiğini aşağıda inceleyelim:

İnsan isimleri, kurum adları, millet adları, din adları, ırk adları, yer adları; kitap, dergi adları, hayvanlara verilen takma isimler vb. özel isimlerdendir.

Büşra, İlknur, Nazım Hikmet, Yavuz Bülent Bakiler, Aydın Valiliği, Çine İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Türk, Azeri, Müslüman, Hristiyan, Alevi, Türkçe, İngilizce, Afrika, Antarktika, Okyanusya, Avrupa, Karabaş, Tekir, Boncuk...

2. CINS İSİM

Aynı cinsten birçok varlığın ortak olan ismine “**cins**” isim denir.

Örneğin “şehir” kelimesi dünyada olan bütün şehirlerin cins ismiyken, “Aydın, İstanbul” vs kelimeleri özel isimdir.

Cins isimleri örnekleriyle sıralarsak:
Göz, anne, baba, dayı, kanepa, kulaklık, çatal, tablo, gitar, saz, köpek, şahin, aslan, fındık, vişne, biber, papatya, karanfil, hüzün, kaygı, akıl, ümit...

C. VARLIKLARIN SAYILARINA GÖRE İSİMLER

1. TEKLİK (TEKİL) İSİM

Sayısal anlamda tek olan, çoğul takısı (-ler, -lar) almamış adlardır.

Gazete, balık, roman, ağaç, çocuk, Ali

2. ÇOKLUK (ÇOĞUL) İSİM

Sayısal anlamda birden fazla olan, çoğul takısı (-ler, -lar) almış adlardır. Çoğul anlamı bu ekler ile sağlanır.

Gazeteler, balıklar, romanlar, ağaçlar, çocuklar, Ali'ler...

Not: Çoğul eki (-lar, -ler), adlara çoğul anlamı dışında anlamlar da katar:

Eliflere yarın gideceğiz. (aile)
Bu savaşı Osmanlılar kazandı. (soy)
Ülkemiz Almanlar ile işbirliği yaptı. (millet)
Daha çok Neşet Ertaşlar, Hacı Taşanlar yetiştirmeliyiz. (gibi olanlar)
Rusyalarda az gezmedik. (abartma)
Ahmet Beyler henüz işe gelmedi mi? (saygı)
Sabahları kahvaltı yapmadan çıkmam. (genellikle)

3. TOPLULUK İSMİ

Biçimce tekil, anlamca çoğul isimlerdir. Yani “-ler, -lar” çoğul eki almadığı halde anlam olarak birden fazla varlığı ifade eden isimler” **topluluk** isimleridir. Topluluk isimleri bir nevi parçaların birleşmesinden oluşan “bütün”ü ifade eder.

Ordu, sürü, çete, alay, bölük, takım, ekip, demet, düzine, ulus, meclis, cemaat...
Asker = Tekil İsim Askerler = Çoğul İsim
Ordu = Topluluk İsmi

Not: Topluluk isimleri de çokluk eki alabilir. Aynı topluluktan birden fazla olduğu ifade edilmiş olur.

Örnekler: Ordular, ormanlar, takımlar, toplum, halk, millet, ordu, bölük, sürü...

Not: Bazı isimler cümle içinde bazen tekil bazen de topluluk anlamıyla kullanılabilir:

Sınıfı boyamak için herkes seferber olmuştu. (Tekil isim)

Bizim sınıf bu hafta bütün öğretmenlerinden takdir topladı. (Topluluk ismi)

